

je deputacija pri poverjeništvu za vojno obrano dosegla deloma vse, vendar se jim končna rešitev sele naznani. — 1. ov. Copic poudarja, naj bi se pri nameščanju upostevali v prvi vrsti učitelji invalidi, potem učitelji vojniki in slednjič častniki, ker ti slednji so imeli ugodnosti pri vojakih. Daje omenja, naj se zahteva tudi za vse druge učitelje vojake odpravina, nakar pripomni tov. Erjavec, naj se s to zahtevo počaka, dokler se ne uredi zadeva za učitelje častnike in bi se to stvarno ukrepa pri sestanku v sredo. — Tov. Jurjevič pripomni, da je on danes prejel plačo na tukajšnji Narodni vladi, kjer se mu je reklo, da za ta mesec dobi plačo tu, v naprej pa ga bodo plačali Italijani. — 1. ov. Furlani omeni, da je za sezonsko učiteljsko, ki se sedaj nanaja doma v okraju, dobil plačo nadzornik Kanté na Narodni vladi, le za nas se niso doslej pobrigali merodajni činitelji. — Istrski tovaris Lavrencic vpraša, kje naj zahteva-jo istrski učitelji svoje place, ker Istra spada k Zagrebu? — 1. ov. Gangl poda pojasnila, da vsak tovaris lahko dobi plačo na Narodni vladi, ako se izkaže, da je učitelj. Ker je pa mnogo takih, ki ne posejajo potrebnih listin za dokaz, sem prinesel pole za katastrofe učiteljsstva, ki jim naj vsak izpolni. V to vprašalo polo (kataster) naj vsak označi zastonje na plači in draginski dokladi, z eno besedo, vse prejemke, ki so mu bili od bivše Avstrije po dez. in drž. zakonih zajamčeni. Na podlagi teh podatkov se sestavi seznamek, ki se mu prilože katastrofi. Izvoli naj se deputacija, ki predloži omenjeni seznamek s primerno resolucijo poverjeništvu za uk in bogocastje v zahtevo, naj se ta zadeva čimprej reši in na ta način opomore učiteljsstvu iz bednega obupnega stanja. — Nato se razdele pole med navzoče s pripombo, naj vsak upravičene s katastrofom odda tudi glasovnico za volitve v višji deželni šolski svet. — Tov. Copic predlaga nato resolucijo: »Vsemu aktivnemu in upokojenemu učiteljsstvu, ki je prejemale dohodke od oblastev v krajih, ki so sedaj zasedeni po Italijanih, naj se izplačajo plače in vse doklade z draginskega doklada vred za leto 1918 in dalje na »Narodni vladi« v Ljubljani.« — Tov. Sila predlaga v deputacijo tovariše Gangla, Furlanija in Strnada ter tovarišico Jugovo. — Resolucija je bila s predlogom tov. Sile vred soglasno sprejeta. — Tovariš Gangl omeni končno, da bodo s 1. januarjem 1919 plače aktivnega in vpok. učiteljsstva za vso Jugoslavijo gotovo enotno regulirane za prehodno dobo. Z hvali se za udeležbo in zaključni sestanek. — Pretekli torek je bila deputacija na poverjeništvu za uk in bogocastje. Poročevalec g. dr. Skaberne je deputaciji pojasnil vsebino tozadevne vladne naredbe, ki jo priobčujemo na prvi strani današnjega lista. Vse prizadeto učiteljsstvo bo določenega dne pozvano na Narodno vlado, kjer mu bodo plače nakazane.

— **Umrla je** v Jesenicah na Gorenjskem gospa Rozalija Schiffrerjeva, roj. Klinarjeva, nagloma na španski bolezn, stara komaj 30 let. Pokojnica je bila soproga tovariša Egidija Schiffrerja. Bila je plemenita, zavedna slovenska žena, polna ljubeče skrbi do svojega tihega doma, do svojega soproga in do sina edinca Živka. Bodi ji ohranjen blag spomin! Preostalim naše iskreno sožalje!

— **Zavod za gluhome** v Ljubljani. Narodna vlada je sklenila, da otvori zavod za gluhome v Ljubljani dne 1. januarja 1919, in sicer za 50 gojencev.

— **Uradniške legitimacije za vožnjo po železnicah.** Dosedanje uradniške legitimacije za znižano vožnjo po državnih železnicah ostanejo v veljavi tudi za leto 1919. Veljavnost legitimacij podaljša, odnosno izda nove legitimacije vsako poverjeništvu za uradnike svojega oddelka.

— **Deželni muzej v Ljubljani** ostane zaradi pomanjkanja kuriva zaprt do preklica.

— **Na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu** je popolniti službo strokovnega učitelja za vinarstvo in sadjarstvo s prejemki VII. plačilnega razreda, veljavnega za deželne uradnike, t. j. letno plačo 2200 K, aktivitetno doklado v letnem znesku 672 K ter s pravico do napredovanja po določilih deželnozbornskega sklepa z dne 16. januarja 1909. — Prosilci za to službo morajo dokazati, da so dovršili kako srednjo vinarsko in sadjarsko šolo ter da so si pridobili izpričevalo učne usposobljenosti za vinarsko in sadjarsko stroko. Določene prošnje, ki jih je opremiti tudi z dokazili o starosti, o dosedanjem praktičnem delovanju, o državljanstvu SHS ter o znanju slovenskega ali srbohrvat-

skega jezika, naj se predlože do 5. januarja 1919 komisiji za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave v Ljubljani.

— **Imenovan je** začasno dr. Mirko Božič, absolviran pravnik in modroslovec, za konceptnega praktikanta pri višjem šolskem svetu.

— **Učiteljske place za december 1918.** Šolam na Kranjskem, ki še niso prejele od poste nakazil za decembrske place, bo le-te izplačal na dokaz plačilni list pristojni davčni urad, ki mu bo izplačane vsote takoj povrniti, čim dojdejo nakaznice. Davčni uradi imajo dotične zneske zaračunati kontokorentno. Zamudam so krije prometne razmere na Stajerskem. Vpokojenci, ki še niso prejeli svojih pokojnin za tekoči mesec, naj še nekaj dni potrpijo.

— **Sestanek društva slovenskih kmetijskih učiteljev** v zvezi z občnim zborom se vrši v soboto, dne 14. decembra t. l., ob 3. popoldne v sobani Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani z naslednjim vzporedom: 1. Poročilo načelnika in blagajnika. 2. Dopolnilna volitev v odbor. 3. Izprememba pravil. 4. Stanovske zadeve. 5. Uprava kmetijstva. Poroča inž. R. Lah. 6. Kmetijsko šolstvo. Poročevalec ravnatelj Ivo Bele. 7. Agrarne reforme. Poročevalec inž. Alb. Vedernjak. Sestanek se nadaljuje v nedeljo, dne 15. decembra 1918, ob 10. uri popoldne. Z ozirom na važnost stanovskih vprašanj se pričakuje točna udeležba.

— **Snod kanonika Lavrenčiča.** V Stranji pri Kamniku je sklical v nedeljo, dne 1. t. m., kanonik in bivši deželni poslanec Lavrenčič shod, ki se ga je udeležilo mnogobrojno občinstvo — zlasti ženstvo. Zbovalci so povedali gospodu kanoniku, da se ne marajo več pokoravati ljudem, ki imajo stike z dr. Sustersičem in ki so bili stebri avstrijske vlade. Nato so vsi zbovalci zapustili dvorano, in v njej sta ostala le gospoda kanonik in domači zupnik. — Značilno je, da nikjer več ne marajo ljudi Sustersičeve in avstrijske barve, sama na višjem šolskem svetu jih še trpé. Koliko časa še?

— **Iz Tržišča na Dolenjskem** nam pišejo: Dne 1. decembra je naša šolska mladina pod vodstvom vsega svojega učiteljsstva priredila lepo slavje v proslavo Jugoslavije. — Po krepki deklamaciji »Mi vstajamo!«, ki jo je deklamovala deklica v narodni noši, je govoril naš buditelj g. župnik Bajc. V svojem dovršenem govoru je slavil našo domovino Jugoslavijo, zlasti pa nas seznanil z vrlim bratskim narodom — s Srbi. — Pod vodstvom nauč. A. Skulja so dečki igrali igrice: »Bratje, ki se niso poznali«. Gosp. kaplan A. Peček nam slika, kako smo se Slovenci, Hrvati in Srbi do sedaj topli med sabo in kako nas privede k spoznanju »stric iz Amerike«. — Druga igrice »Cista vest« je bila kaj ljubka. Posebno pestre so bile branjke. Ne smemo pozabiti vedno dremajoče Tone. — Slavje je zaključila po tov. naučitelju sestavljena slika: »Stanovi se klanjajo v slogi Jugoslaviji«. Združeni vsi stanovi troimenskega naroda hočejo složno delati v ljubljani domovini. Vesele se Jugoslavije in v krepkem spevu ji prisežejo večno ljubezen in zvestobo:

»Bratje in sestre, srca na kvišku,
dom je naš rešen smrtnih vezi!
Smrti pogine, kdor je ne ljubi —
zemlje slovanske, naše lasti!»

Na občo željo so prireditve ponovili v nedeljo, dne 8. decembra. Čisti dobiček se pokloni kot narodni davek šolske mladine. —

Srednješolske vesti.

DRUŠTVO SLOVENSkih PROFESORJEV V LJUBLJANI

je imelo v mesecu novembru t. l. tri važne, jako dobro obiskane sestanke. Na prvih dveh, dne 6. in 11. novembra, so se sestavili predlogi na našo Narodno vlado o najnujnejših in takojšnjih izpremembah v srednjem šolstvu na slovenskem ozemlju. Poročevalec je bil dr. Ilesič. Sklepalo se je 1. o centralnem vodstvu, 2. o učnih zavodih, 3. o učnem načrtu. Debata je bila poudarna in živahna. Glede nemških gimnazij v Ptujju, Ljubljani in Kočevju smo slišali statistične podatke, kako se je umetno vzdrževalo nemštvo teh zavodov. Sklenilo se je, da se nemška gimnazija v Ptujju opusti in nadomesti s primernim slovenskim zavodom. Toplo so zagovarjali, da se Ptujju dá slovenska srednja šola, zlasti gg. dr. Požar, Malnar, Vajda, Vesnjak. Glede deželnega ženskega učiteljskega v Mariboru je bil predlog soglasno sprejet, da se opusti. Gojenke lahko prestopijo na slovenski zavod šolskih sester istotam. (Nemci ga prenese v Linc, kakor smo čitali. Op. ur.) Gimnazija v Kočevju se s prihodnjim letom opusti. Na realki v

Ljubljani in gimnaziji v Celju ter Mariboru naj bodo temeljni razredi slovenski; po potrebi, če je dovolj pristnih Nemcev iz države SHS, se jim priključijo nemške vzporednice. Realka v Mariboru naj dobi slovensko vodstvo in sprejemni izpit za 1. razred naj se vnovič razpiše! O gimnazijah, realki in učiteljsku v Celovcu in Bejaku je posebno poročilo izdelal dr. Kotnik. Kazen prej imenovanih so se debate udeleževali se tovarisi: Maselj, Jeran, dr. Dolar, dr. Kusar, dr. Samsa, Vajdija, ravn. Fajuga. — Poročilo in resolucije (I.—IX.) je predsednik društva dne 13. novembra osebno izročil po en izvod poverjeništvu za uk in bogocastje in Narodnemu svetu. — Temeljito delo o preloži preosnovi srednjega šolstva na slovenskem Stajerskem je poslala stajerska pedruzica; daje za preosnovo preosnovo svojih zavodov: realka v Idriji, gimnaziji v Kranju in Novem mestu. — Nasvete o trajni preureditvi našega srednjega šolstva so poslali: ravn. Wester, dr. Pavel Breznik (Dunaj), dr. Strmsek (Maribor), dr. Pregeļi (Kranj), dr. Sanda (Dunaj). Razgovor o njih smo zaradi pozne ure, žal, morali odtuziti. — Na seji dne 14. novembra je odbor sklenil sledeči resoluciji:

1. Organizaciji slovenskega srednješolskega učiteljsstva pristuje brezdvomno odločujoč vpliv na uredbo našega šolstva.

2. Referent za šolske stvari bodi vzet iz srede učiteljsstva; jurist mu boji podrejen. V pedagoških in osebnih zadevah imej samo referent besedo; pridenjeni jurist je v jurističnih.

Resoluciji je društveni predsednik izročil poverjeništvu za uk in bogocastje dne 15. novembra.

Dne 20. novembra je odbor sklenil in izročil preosnovi Narodne vlade ter poverjeništvu za uk in bogocastje te-le tri resolucije:

1. Društvo slovenskih profesorjev zahteva, da se vsa mesta, na zavodih in pri centrali, razpisujejo. To je bila temeljna zahteva vsega srednješolskega učiteljsstva že v stari Avstriji. Bo to v korist šolstva, učiteljsstva in uprave same.

2. Z ozirom na neupostevanje tega temeljnega nacela pri vseh doseganjih imenovanju, kar je med srednješolskim učiteljstvom vzbudilo nevoljo in nezadovoljnost, se čuti odbor poklicanega in primoranega, da proti temu načinu imenovanju odločno protestira.

3. Da se takemu avtokratičnemu ravnanju izogne in zanaprej res demokratiško postopa, naj dá poverjeništvu organizaciji srednješolskega učiteljsstva, ki so v njej domača združeni vsi tovariši, primere vpliv v tej zadevi s tem, da pred vsakim imenovanjem na odločujoča mesta in k centrali Društvo slovenskih profesorjev vpraša, nima li resnih in tehtnih pomislekov v posameznem slučaju.

Na tretjem sestanku dne 30. novembra so se glede volitve obeh delegatov in obeh namestnikov v novi višji šolski svet navzoči člani po daljši debati popolnoma sporazumeli. Trije zavodi (Kranj, Novo mesto, St. Vid) so poslali pooblaščenca. Kandidati društva so: dr. Simon Dolar (Kranj), član; dr. Bevk (Ljubljana), namestnik; dr. Ant. Breznik (St. Vid), član; prof. Ant. Sušnik (Ljubljana), namestnik.

Kataster, ki ga je izdelal odbornik prof. Jeran, vsebuje nekaj čez 350 tovarisev, delujočih na slovenskih srednjih šolah (gimnazijah, realkah, učiteljskih, obrtni šoli); gotovo 95 odstotkov jih je v društvu.

Občni zbor društva slovenskih profesorjev v Ljubljani bo v nedeljo, dne 15. t. m., ob 9. dopoldne v risalnici prve državne gimnazije.

Srednjo šolo posebnega tipa ustanove v Bosni. V tej šoli bodo poučevali arabski, turški in od 5. razreda naprej latinski jezik. Ta srednja šola bo centralni učni zavod za mohamedanski živelj države SHS. Ta šola bo nekaka pripravnica za islamske bogoslovce.

Slovenska gimnazija in realka v Mariboru. S 1. decembrom se je izvršila važna preustrojitev državne gimnazije v Mariboru. Ta učni zavod, ki letos praznuje 160 letnico svojega obstoja, je imel doslej temeljnih 8 nemških razredov, ki so jim bili pridruženi 4 nižji slovenski razredi, v katerih pa je tudi stopnjevala bila nemščina učni jezik. Z navedenim dnem pa se je razmerje korenito predrugačilo, rekli bi, preobrnilo. Z združitvijo vseh Slovencev, ki jih je itak bilo dve tretjini vsega dijaštva, v posebne razrede, je nastala popolna slovenska gimnazija, ki tvori temelj zavoda, a nemško dijaštvo se je odkazalo vzporednicam, ki so priključene slovenski gimnaziji. Tudi učiteljsko osebje se je ločilo po narodnosti. Nemške paralele so dobile posebnega pedagoškega vodjo (prof. Fr. Knappa), a so z njim podrejene v vrhnih in upravnih poslih ravnatelju temeljnega zavoda, dr. Jos. Tomišku. Glavni slovenski zavod ostane v gimna-

zijskem posloplju, vzporednice so se prešle v neko mestno posloplje na Elizabetni cesti št. 16. V glavni gimnaziji je učni jezik odsej v vseh razredih in predmetih slovenski, v vzporednicah se uvede slovenscina kot obvezni predmet za vse razrede. — S prestopom gimnazijcev letošnjega 1. razreda, ki šteje 85 učencev, ter Slovencev, ki so posecali nemško realko v Mariboru in na podlagi naknadnih sprejemnih izpitov, se ustanovi slovenska realka v Mariboru, ki je otvorila svoj 1. razred dne 6. decembra. Razred je nastanjen v gimnazijskem posloplju in podrejen takisto gimnazijskemu ravnatelju dr. Tomišku; prigradenih je zanj doslej 35 učencev.

Gimnazijski zrelostni izpiti privatistov. Komisija, ki bode sklepala o reformi srednjim sol, bi naj tudi glede privatistov doocila nekaj točk, po katerih bi bil zrelostni izpit v klasičnih jezikih za privatiste olajšan tako, da bi se zahtevalo v slučaju, da zna kandidat dva živa jezika, samo znanje latinscine in ne tudi grscine.

Književnost in umetnost.

»Gospodin Franjo.«, kakor je znano, je zaplenila avstrijska cenzura leta 1914. roman »Gospodin Franjo«, najpomembnejše delo pisatelja Podimbarskega. Zaradi tega romana je bila razpucena »Slovenska Matica«, pisatelj sam pa je bil konfirman na Nizjem Avstrijskem, kjer je kot zrtev tedanjim razmer umrl. Knjgovezec »Slovenske Matic« g. Ivan Bonač je oddal cenzuri le 10 izvodov. Ostalo zalogo je o prvem času spravil ter jo v svoji kleti zadržal. Ob rojstvu Jugoslavije — čez dobra 4 leta — je steno podri in izročil knjige »Slovenski Matici«. Priznanje in hvale, ki gre za to delo g. Ivanu Bonaču, je sama ob sebi umevna. Ker je cena vsem knjigam povsod poskočila, ker je trpela naša Matica zaradi razpusta občutno skoda in bi rada vsaj deloma nadomestila izgubljeni imetek, je bil storjen sklep, izvodom »Gospodinja Franja« nekoliko zvišati ceno. Posamezna knjiga stane 14 kron. Na razpologo je v pisarnici »Slovenske Matic« na Kongresnem trgu št. 7, 1. nadstr., ob delavnikih vsako popoldne od 3. do 5. ure. Ker je zaloga majhna, naj se tisti, ki knjigo žele, takoj oglašijo.

Slovenskim pisateljem. S 1. januarjem 1919. bo izdajalo izobraževano društvo »Svoboda« v Ljubljani svoj družinski list »Svoboda«. V ta namen se obrača društvo do slovenskih pisateljev s prošnjo, naj kot sodrujnik sodelujejo pri listu, da se tudi delavstvu in sploh nižjim slojem nudi duševna hrana, ki so je doslej pogrešali. Pisatelji naj pošiljajo rokopise na: Uredništvo »Svobode«, Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6.

Uredništvo »Slovenskega Učitelja« je prevzel tovaris Fran Fabinc, podpredsednik Slomškove Zveze.

Zadnje vesti.

OTVORITEV ŠOL V TRSTU.

Ljubljanski korespondenčni urad poroča iz Trsta z dne 9. t. m.: V sredo, 4. t. m., so zopet otvorili italijanske srednje, meščanske in ljudske šole in italijanski rikreatoriji in otroške vrtnice ter slovenske občinske ljudske šole spodnje in zgornje okolice. Za druge slovenske šole v mestu, kakor CM ljudske šole pri Sv. Jakobu in na Acquedottu, za CM meščansko šolo pri Sv. Jakobu, za slovensko trgovsko šolo in obrtno in trgovsko nadaljevalno šolo, kakor tudi za slovensko gimnazijo in učiteljske ni še nič določenega. Predloge za otvoritev navedenih šol s prenarajenimi učnimi načrti in z navedbo učnih knjig, ki naj bi bili odsimnal v rabi, so vložili Slovenci pri gubernijski oblasti takoj prve dni po okupaciji, vršile so se ondí tudi nekatere konference s slovenskimi zastopniki, vendar do danes še ni nobene rešitve. Razglas gubernijske oblasti od 1. t. m. zahteva, da morajo vse privatne šole vložiti pri gubernijski oblasti prošnjo, da se jim podeli dovoljenje, zopet prevzeti svoje delovanje. Nemške državne šole, kakor ljudske in meščanske, gimnazija in realka ter nemški privatni ženski licej bržkone ne bodo več otvorene, ker je njih posloplja deloma zasedlo italijansko vojaštvo, deloma so pa že določena za italijanske šole. Tudi posloplje CM šole pri Sv. Jakobu je že zasedlo vojaštvo, vendar je guverner na protest obljubil, da bo dal zopet izprazniti posloplje.

RABA CIRILICE.

Iz Zagreba nam poročajo, da je ban Mihajlovič razveljavil vse nekdanje omejitve glede rabe cirilice.